Gemeente Druten

Openbaar Zaaknummer: Z/24/258832

# Beslisnota voor de Gemeenteraad

## Onderwerp: Wensen & bedenkingen - aangaan Samenwerkingsovereenkomst ten behoeve van warmtenet Druten

## Collegedatum: 14 oktober 2024

**Voorgesteld besluit**
de Gemeenteraad:

1. Heeft ten aanzien van het voornemen van het college tot het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst (SOK) met het Gelders Warmte InfraBedrijf (GWIB), Woonwaarts en Waterschap Rivierenland om samen te werken aan de ontwikkeling van een warmtenet in Druten, geen wensen of bedenkingen.

**Aanleiding**
Nederland staat aan de vooravond van een grootscheepse verbouwing. Zorgen om het klimaat, luchtkwaliteit en de schaarste van grondstoffen maken het noodzakelijk om heel Nederland te voorzien van een duurzame energie-infrastructuur. In het nationale Klimaatakkoord staat dat er van gemeenten wordt verwacht dat zij plannen maken om in 2030 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd te hebben. Het einddoel is dat in 2050 de gehele gebouwde omgeving van het aardgas af is.

In het Duurzame Warmte-plan Druten (2023) hebben we vastgelegd dat we als gemeente de regie pakken om te onderzoeken of een warmtenet in Druten te realiseren is. Dit doen we samen met woningcorporatie Woonwaarts, Waterschap Rivierenland en het Gelders Warmte InfraBedrijf (GWIB).

*Betaalbaar en duurzaam alternatief*
Het doel is om een betaalbaar en duurzaam alternatief voor aardgas beschikbaar te maken voor de bewoners en vastgoedeigenaren in de beoogde buurten waar het warmtenet komt, namelijk Druten-west en Boldershof (buurt). We koersen op 81% CO2-besparing in 2030 en een geheel duurzaam systeem uiterlijk in 2050. Dit past in de aanpak om heel Druten uiterlijk in 2050 duurzaam te verwarmen.

Het uitgangspunt is dat het warmtenet in Druten haalbaar is in technisch, organisatorisch, financieel, juridisch en maatschappelijk opzicht. Dit is nog in onderzoek. Voor alle partijen, inclusief de gemeente, moet een haalbare businesscase gerealiseerd kunnen worden, waarbij betaalbaarheid voor inwoners om aan te sluiten op het warmtenet een belangrijk uitgangspunt is.

*Grote stappen gezet*
De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet waarmee een positief besluit over de realisatie van het project dichterbij is gekomen. De belangrijkste mijlpalen zijn:
• Het haalbaarheidsonderzoek dat door adviesbureau Innoforte in 2023 is uitgevoerd, toont aan dat het technisch mogelijk is met het effluent van de waterzuivering, het uitstromende water na de zuivering, de betreffende buurten van duurzame warmte te voorzien.

• Er is een businesscase van het warmtenet voor het betreffende gebied uitgewerkt. Hieruit blijkt dat, in combinatie met de beschikbare subsidies, er perspectief is op een haalbaar en betaalbaar aanbod om aan te sluiten op het warmtenet. Dit geldt voor alle bewoners (zowel eigenaren als huurders) van de wijk.
• De inwoners in de betreffende buurten zijn middels een brief geïnformeerd over de onderzoeken naar de mogelijkheid van het warmtenet. Zij kunnen zich aanmelden voor een nieuwsbrief, waarvan voor de zomer de eerste editie is verspreid.
• De gemeenteraad is in april 2024 door middel van een informatiebijeenkomst geïnformeerd over de project, de ambities en het proces. Naast een inhoudelijke toelichting over het beoogde warmtenet waren zowel vertegenwoordigers van het GWIB als Woonwaarts aanwezig om hun ambities en belangen te delen.

Tegelijkertijd moet er nog flink wat werk worden verzet om tot het niveau te komen waarop het Conditioneel Investeringsbesluit genomen kan worden. Om de kans op realisatie te vergroten, is besloten om de afspraken met de projectpartners vast te leggen in een Samenwerkingsovereenkomst (SOK).

*Werken aan vertrouwen*
Het is niet zeker dat we de business case voor het warmtenet rond krijgen. Er zijn veel (landelijke) ontwikkelingen die van invloed zijn op dit project. Netcongestie is een niet meer weg te denken fenomeen, wat maakt dat het niet realistisch is dat alle inwoners overstappen op een warmtepomp. Tegelijkertijd zijn warmtenetten recent niet altijd positief in het nieuws geweest, waardoor draagvlak onder inwoners mogelijk is afgenomen. En wanneer is het aanbod voor de bewoners aantrekkelijk genoeg om over te stappen? Naast een goed financieel aanbod en voldoende ondersteuning, is vertrouwen in het project van belang om voldoende draagvlak en deelname te krijgen.

*Wensen en bedenkingen*
Hoewel het aangaan van een SOK een collegebevoegdheid is, acht het college het wenselijk om de raad te vragen haar wensen en bedenken kenbaar te maken ten aanzien van de uitgangspunten en afspraken in de SOK. Het aangaan van de SOK brengt een inspanningsplicht met zich mee en is niet vrijblijvend. Het leidt tot financiële verplichtingen. In de volgende fase zal de gemeenteraad gevraagd worden haar instemming te verlenen aan het investeringsbesluit. Om deze redenen hecht het college eraan de gemeenteraad bij dit besluit te betrekken.

Het voorgestelde besluit is zodanig geformuleerd met als uitgangspunt dat uw raad geen wensen en bedenkingen heeft. Indien de raad die wensen of bedenking (in meerderheid) wel blijkt te hebben, kan de raad dat via het amenderen van dit voorgestelde besluit tot uitdrukking brengen.

**Eerdere besluiten**

| **Datum** | **Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)** |
|---|---|
| Jan 2022 | Vaststellen TransitieVisie Warmte |
| Mei 2024 | Vaststellen Duurzame warmte-plan – onze route naar een aardgasvrij Druten |

**Gewenst resultaat**
De gemeenteraad ondersteunt de ambitie om een warmtenet in Druten te ontwikkelen, mits voldaan wordt aan de uitgangspunten ten aanzien van haalbaarheid en betaalbaarheid.

**Argumenten**
*1.1 De ontwikkeling van een warmtenet in Druten biedt een duurzaam en betaalbaar alternatief voor aardgas*
Gezien de enorme opgave die de transitie naar een fossielvrije samenleving met zich mee brengt, is het vanuit maatschappelijk perspectief van belang om zo efficiënt mogelijk om te gaan met beschikbare warmte. Uit de onderzoeken blijkt dat de ligging van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) gunstig is voor de ontwikkeling van een warmtenet in Druten. Daarmee ontstaat de mogelijkheid om een duurzaam en betaalbaar alternatief te bieden voor aardgas.
Bovendien zijn vanwege netcongestie individuele oplossingen niet overal binnen afzienbare termijn haalbaar. Inzetten op collectieve oplossingen verdient mede daarom de voorkeur.

1*.2 De SOK vormt de basis voor de verdere samenwerking en ontwikkeling van het warmtenet*
De gezamenlijke partners geven allemaal aan de huidige wijze van samenwerking te waarderen. Het onderlinge vertrouwen is hoog en we werken samen op basis van transparantie en gedeelde ambities. Nu het project in een volgende fase belandt, is het van belang om de afspraken goed vast te leggen. De SOK is een set afspraken tussen de projectpartners voor de ontwikkelfase.
Een van de basisafspraken is dat het te realiseren warmtenet in Druten technisch, organisatorisch, financieel, juridisch en maatschappelijk haalbaar moet zijn. Voor partijen moet een haalbare businesscase gerealiseerd kunnen worden. Als voldaan wordt aan de gezamenlijk vastgestelde uitgangspunten met betrekking tot haalbaarheid en betaalbaarheid, kan besloten worden over realisatie.
Concreet betekent dit dat:
- De aansluitkosten en warmtetarieven voor alle partijen aanvaardbaar moet zijn;
- Er is sprake is van een duurzaam systeem op de lange termijn;
- De locatie voor de warmtecentrale goed inpasbaar is en de inpassing van het netwerk geen afbreuk doet aan de inrichting van de bestaande openbare ruimte;
- Er tijdig een aansluiting op het elektriciteitsnet gerealiseerd kan worden, of een tijdelijke oplossing mogelijk is;
- De oprichting van het warmtebedrijf succesvol verloopt;

De rolverdeling, de planning tot en met realisatie en de werkzaamheden zijn beschreven in het Projectplan. Ook de voorlopige lijst met aan te sluiten gebouwen maakt deel uit van de SOK. Er staan afspraken in over kosten en financiering. De SOK bevat daarnaast onder andere de regels over het aangaan en de beëindiging van de samenwerking.

*1.3 Het Gelders Warmte InfraBedrijf (GWIB) is een publieke partij met veel kennis en expertise*
Het GWIB is opgericht door de provincie Gelderland om gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van warmtenetten. De oprichting van een warmtebedrijf en de ontwikkeling van een warmtenet zijn complexe processen, waarbij specifieke kennis en kunde gevraagd wordt. Inmiddels worden in meerdere gemeenten in Gelderland lokale warmtebedrijven opgericht en kunnen we veel leren van de ervaringen die het GWIB heeft opgedaan. Het GWIB vereist dat de gemeente participeert in het lokale warmtenet, om ervoor te zorgen dat het lokale belang geborgd is. In een volgende fase wordt nader uitgewerkt hoe groot de financiële inbreng van de gemeente Druten zal zijn en welke

zeggenschap zij daarbij heeft. Daarbij zal de raad opnieuw gevraagd worden haar wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

*1.4 De financiële verplichtingen zijn beperkt en kunnen worden gedekt uit de Klimaatgelden*
Tot op heden werden de interne kosten voor het project door elke partij afzonderlijk gedragen. Het haalbaarheidsonderzoek is door de gemeente gefinancierd en betaald uit de klimaatgelden.
Met het tekenen van de SOK ontstaat een nieuwe fase, waarin partijen niet meer vrijblijvend kunnen uitstappen. De totale voorbereidende kosten tot aan de realisatie zijn in kaart gebracht en worden geschat op €554.000,- *voor alle partijen samen*.
Indien partijen gezamenlijk besluiten om het project voortijdig te beëindigen, zullen de kosten evenredig verdeeld worden over de betrokken partijen.
Voor de gemeente betekent dit dat de kosten maximaal €125.000,- bedragen. Dit bedrag kan gedekt worden uit de Klimaatgelden die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld.

**Tegenargumenten en risico's**
1.1 *De ontwikkeling van een warmtenet is een complex traject, waarbij geen zekere uitkomst bestaat*
De ontwikkeling van een warmtenet is een complex traject, waarbij meerdere partijen een rol spelen en waarbij veel factoren van invloed zijn. Naast de wat hardere aspecten op het gebied van techniek en financiering, spelen ook zachtere factoren een grote rol voor succes: denk aan draagvlak, goede communicatie, inzicht in ieders belangen verwachtingen, een heldere taakverdeling, goede processturing. Ook landelijke ontwikkelingen zijn van invloed. Op dit moment is nieuwe wetgeving in voorbereiding, waarbij de intentie is om warmtebedrijven voor minimaal 51% in publieke handen te brengen. Dit wordt geregeld in de WCW, de wet collectieve warmte. De wet is aangeboden aan de Tweede Kamer, maar er is nog niet bekend wanneer de behandeling plaatsvindt. Een andere belangrijke wet die wordt voorbereid is de wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (WGIW). Deze wet beoogt gemeenten meer handelingsperspectief te bieden op het gebied van de warmtetransitie. Deze wet is door de Tweede Kamer en moet nog behandeld worden in de Eerste Kamer.

Het speelveld waarin we ons bevinden is dus continue aan verandering onderhevig. De energietransitie is in volle gang, waarbij pionieren en het vinden van nieuwe systemen nog niet uitgekristalliseerd zijn. Tegelijkertijd willen inwoners weten waar ze aan toe zijn en welke stap ze moeten zetten als het gaan om het verduurzamen van hun woningen en het wel of niet vervangen van hun CV-ketels. Bovendien heeft de gemeente zich ten doel gesteld om in 2030 20% van de woningen aardgasvrij te maken.

Dit betekent dat vanuit de gemeente de nodige doorzettingskracht en commitment gevraagd wordt om eraan bij te dragen dat dit project succesvol verloopt. Ondanks alle onzekerheden, staan de seinen vooralsnog op groen. Het aantal betrokken partijen is beperkt, het commitment is groot. De beoogde bron van RWZI is relatief dichtbij het projectgebied waardoor het warmtenet zowel technisch als financieel haalbaar lijkt op basis van de huidige inzichten. Door nu de stappen te zetten, de juiste kennis en kunde in te zetten en ambitie te tonen, is de verwachting dat het project succesvol kan worden.

De partijen waar we mee samenwerken hebben de afgelopen tijd ervaring opgedaan met de ontwikkeling van een warmtenet. Zowel Woonwaarts als het GWIB zijn partners in het warmtenet Dukenburg in Nijmegen. Dit project is een fase verder; het conditionele investeringsbesluit is genomen wat zoveel betekent dat indien voldaan kan worden aan de voorwaarden die zijn gedefinieerd, de realisatie van het warmtenet zal plaatsvinden.

Inmiddels is bekend dat aan één belangrijke conditie, namelijk voldoende draagvlak onder de huurders, is voldaan. Voor het project in Druten is dit een zeer waardevol en leerzaam voorbeeld. We maken dankbaar gebruik van alle lessons-learned, zowel de positieve maar zeker ook de negatieve. Zodat we in Druten het wiel niet opnieuw hoeven uit te vinden en problemen tijdig kunnen voorkomen.

*1.2 Draagvlak van inwoners is nodig voor realisatie van het warmtenet*
Op dit moment gaan we uit van circa 800 woningen die worden aangesloten op het warmtenet. Circa 60% daarvan bestaat uit huurwoningen van Woonwaarts, 40% uit particuliere eigenaren. Om aan te sluiten op het warmtenet zullen inwoners een Bijdrage AansluitKosten (BAK) moeten betalen. De belangrijkste doelstelling van het project is om de inwoners een aantrekkelijk aanbod te doen, zodat zij bereid zijn deze stap te willen zetten. Voor huurders van Woonwaarts geldt dat zij hun instemming moeten verlenen bij grootschalige ingrepen aan de woning, zoals het geval is bij een warmtenet.
Uit ervaringen in het land weten we dat de bereidheid van particulieren om mee te doen, zich lastig laat voorspellen. Onze communicatie is erop gericht om inwoners helder en transparant te informeren. Uiteindelijk is het aan de inwoner zelf om een besluit te nemen. Ook hier geldt dat in Den Haag ontwikkelen spelen die van invloed kunnen zijn. Er wordt namelijk gewerkt aan een nieuwe methodiek om betaalbaarheid te bereken en te maximaliseren. Voor inwoners betekent dit dat zij meer zekerheid krijgen op de warmtetarieven op de langere termijn. Mocht uiteindelijk blijken dat er onvoldoende bereidheid is onder inwoners (zowel huurders als particulieren), dan zal de ontwikkeling van het warmtenet niet doorgaan.

*1.3 Bij eenzijdige opzegging zonder onderbouwing draagt de gemeente alle kosten*
In de SOK is vastgelegd dat wanneer één van de partijen de samenwerking eenzijdig opzegt, zonder ontbindingsgrond zoals vastgelegd in de SOK, die betreffende Partij alle tot op het moment van beëindiging alle daadwerkelijk gemaakte kosten van de andere Partijen zal vergoeden. Uitgangspunt is en blijft dat in de volgende fase een Business Case overeind blijft, die aanvaardbaar is voor alle partijen. De Stuurgroep beslist hierover in consensus. Zodra blijkt dat de ontwikkeling van het warmtenet tot te hoge kosten leidt, waardoor de aansluitkosten voor bewoners niet meer aanvaardbaar zijn of een gezonde bedrijfsvoering in het warmtebedrijf niet mogelijk is, beslist de stuurgroep gezamenlijk om het project te beëindigen. Met het instemmen met de SOK spreekt de college haar commitment uit om het warmtenet te realiseren, mits voldaan wordt aan bovenstaande voorwaarden. De gemeenteraad kan haar wensen en bedenkingen kenbaar maken voorafgaand het aan het aangaan van de SOK. Daarmee is het risico dat in de volgende fase de gemeente over wil gaan tot eenzijdige opzegging zonder gegronde reden, tot een minimum gereduceerd.

## Financiële gevolgen

De *totale* voorbereidingskosten tot aan realisatie zijn in kaart gebracht en worden geschat op €554.000,- voor alle partijen gezamenlijk, bestaande uit interne uren en externe kosten.
Indien partijen gezamenlijk besluiten om het project voortijdig te beëindigen, zullen de kosten evenredig verdeeld worden over de betrokken partijen. Voor de gemeente Druten betekent dit dat de kosten *maximaal* €125.000,- bedragen. Deze kosten kunnen worden gedekt uit de Klimaatgelden (CDOKE).

**Communicatie**
De ondertekening van de SOK is een belangrijke mijlpaal in het project en hierover zullen de samenwerkende partijen een gezamenlijk persbericht naar buiten brengen.
Inwoners worden via de nieuwsbrief en webpagina op de hoogte gehouden van de voortgang van het project.

**Inwonersparticipatie**
Ten aanzien van inwonerparticipatie en communicatie is een communicatiestrategie opgesteld. Doelstelling is om met inwoners in contact te komen en om uiteindelijk een duidelijk, betrouwbaar en betaalbaar aanbod te doen voor de aansluiting op het warmtenet.
Acties/middelen die tot nu toe zijn ingezet zijn:

- Vorig jaar is in het kader van de Nationale Klimaatweek in een kleine, niet-representatieve steekproef onder inwoners gepeild hoe de energietransitie leeft. Bijna driekwart van de ondervraagden gaf aan bezig te zijn met verduurzamen en bijna de helft zegt een warmtepomp te overwegen. Wat betreft een warmtenet gaf een kleine groep aan hier niet voor open te staan. De ruime meerderheid weet het nog niet of is positief.
- Inwoners van de buurten waar het warmtenet beoogd is, hebben in april 2024 een brief ontvangen waarin is aangekondigd dat het project zich in de onderzoeksfase bevindt.
- Inwoners kunnen zich abonneren op een nieuwsbrief over het warmtenet. Een eerste editie is in juni 2024 verstuurd.
- De medewerker participatie van het team energietransitie heeft laagdrempelig gesprekken gevoerd met inwoners uit de betreffende buurten om een eerste beeld te vormen van hun ideeën/zorgen/wensen mbt het project.

In de volgende fase zullen we deze acties uitbreiden, passend bij de fase van het project.

**Uitvoering of Vervolgstappen**
Na behandeling in de gemeenteraad zal het college een definitief besluit nemen ten aanzien van het aangaan van de SOK.
Vervolgens staat de ondertekening van de SOK gepland voor medio december 2024.
Na ondertekening van de SOK start de ontwikkelfase. Gedurende de ontwikkelfase wordt het project tot in detail is voorbereid, zodat het conditioneel investeringsbesluit kan worden genomen. Het gaat hierbij om:

- Het verder uitwerken van een (voorlopig) ontwerp van het winnen van de warmte, de warmteopwekking, het warmtenet en de daarbij behorende investeringsbegrotingen.
- Het verder in kaart brengen van de technische maatregelen op gebouwniveau en het financiële plaatje voor de verschillende typen afnemers voor het aansluiten op het warmtenet. Zo wordt duidelijk of er een aantrekkelijk aanbod is voor alle partijen.
- Het oprichten van een Lokaal Warmteinfrabedrijf door de gemeente en het GWIB. Het Warmteinfrabedrijf gaat de investering in het warmtenet doen, het net aanleggen en dit net exploiteren. Het GWIB zal 50-95% van de investering voor haar rekening nemen, de gemeente neemt de overige 5-50%. Het aandeel dat de gemeente wil nemen, wordt gedurende de voorbereidende fase bepaald. Uitgaande van een totale investeringssom van €10 miljoen euro in het warmtebedrijf, zal het te investeren bedrag voor de gemeente, afhankelijk van de keuze mbt eigenaarschap in het warmtebedrijf (5 – 50%) tussen €500.000 – 5 miljoen bedragen. Het uitgangspunt is dat deze middelen via een lening kunnen worden aangetrokken, waarmee de kapitaalslasten zullen drukken op de begroting. Daar staan (op termijn) inkomsten vanuit het warmtebedrijf tegenover.

Ten aanzien van de oprichting van het warmtebedrijf, dient het college de gemeenteraad opnieuw te vragen haar wensen en bedenkingen kenbaar te maken.
- Het verder uitwerken en aanvragen van subsidies om de kosten van het warmtenet te dekken.
- Communicatie en participatie met en voor inwoners en belanghebbenden verder vormgeven.

Als alles volgens plan verloopt, kan in het voorjaar van 2025 het Conditioneel Investeringsbesluit worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Dat bekent dat partijen instemmen met de ontwikkeling van het warmtenet, mits aan helder geformuleerde voorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden zijn onder andere: voldoende bereidheid onder huurders en particulieren om aan te sluiten, de toekenning van subsidies en een succesvolle aanbesteding.
Vervolgens start de contractenfase. In de contractenfase zullen inwoners actief benaderd worden met een definitief aanbod voor aansluiting op het warmtenet. In deze fase zal de woningcorporatie instemming ophalen bij haar huurders. Ook zal in deze fase de aanbesteding voor de realisatie plaatsvinden.
Als de uitkomsten van deze onderdelen tot een positief resultaat leiden en aan de voorwaarden wordt voldaan, is het definitief investeringsbesluit op zijn vroegst eind 2025 aan de orde. Als alles snel en positief verloopt, kan de realisatie in 2026 starten.

In de bijlage is het besluitvormingsproces schematisch weergegeven.

**Geheimhouding**:

Niet van toepassing

**Voorstel**
**Advies**
Bij de totstandkoming van de stukken zijn de volgende collega's geraadpleegd:
- Collega's van team Algemene Juridische Zaken
- Collega's van team Financieel Advies
- Collega's van team Energietransitie